

SZINHÁZI KULTURA.

(JEGYZETEK.)

□ Mi budapestiek valahogyan egész különös viszonyban vagyunk a vidékkel, mondjuk így, hogy semmi-féle viszonyban se vagyunk. Értve ezúttal a kulturára ezt. Elvárosiasodott emberek vagyunk, külön városi kultúrával, akik minden igényünket a külfölddel akarjuk kielégíttetni és minden igényünkkel a fővárosban akarunk élni. Arra, hogy a kultúra, vagy amit annak nevezünk, nem csak itt van, hanem, hogy lassan-lassan az ország különböző irányába is eltalált, erre Budapesten nem is gondolnak. Természetesen úgy vagyunk a kultúra minden ágával, a színházi kultúrával is.

□ □

□ Budapesten, alig egy évtizede örvendetes fellendülésnek indult a színházi kultúra. Nem egyenletes fellendülés ez sem, részleteiben azonban határozottan fejlődés a múlttal szemben. Ebben nagy érdemük van a fővároson keresztülhúzó külföldi színésztruppoknak, különösen pedig Reinhardték sorozatos vendégszerepléseinek, valamint íróinknak és színházi embe-reinknek, akik ki-kirándulnak a külföldre. Budapest a mai forgalmi viszonyok mellett, a külföld szellemi termékeit is gyorsan tudja importálni, s amíg a görögög, vagy a renaissance színházi törekvései csak évszázadokkal később jutottak el hozzánk, mint a nyugat egyéb államaiba, a meiningeiekről már aránylag sokkal gyorsabban szereztünk tudomást, Gordon, Graigh és Brahm, Reinhardt, vagy Antoine eredményei pedig jóformán percek alatt érkeztek ide és jóformán a földből nőttek ki a követők és meg-értők.

□ □

□ Arra azonban édes keveset gondoltak a fővárosban, hogy ezeket az eredményeket, amiket tisztára saját-ságos körülményei folytán tudott csak értékesíteni a főváros, tovább plántálja a vidékre is, amelynek ezekre épp oly szüksége, de legalább is annyi joga

van, mint az ország metropolisának. Erre sem gondoltak, afelett azonban még kevesebben törték a fejüket, hogy vajjon miként lehetne a vidéknek meg-adni a módot és az alkalmat, hogy ezt a kulturát magáévá tehesse, hogy ebbe a kulturába belenevelőd-hessék. A vidék, szinte dédelgetve, becézve egyetlen európai nagy városát, jóformán mindenét odaadja Budapestnek, de vajjon mi az, amit mindezért cseré-ben, köteles rekompenciaként a főváros juttat a vidéknek? . . .

□ □

□ Éppen abból, amit a színházzal kapcsolatban első sorban lehet kulturának nevezni, — a legkevesebbet. Budapest ugyanis csaknem milliós város, így tehát pénze is, közönsége is van arra, hogy színházaival experimentálhasson. A vidéken azonban egészen el-ütők a viszonyok. A vidéki színház csak a legritkább esetekben rendezhet en suit előadásokat. Ezekre nin-csen közönsége, ennélfogva pénze sincs. Miért és hogyan rendezhessen például valamelyik vidéki szin-ház, teszem egy mai értelemben stilusos Shakespeare előadást? Mindennap más és más darabot kénytelen színre hozni, tehát más rendezés, más betanulás, más diszletek szükségesek. Érdemes és lehetséges-e, tehát egy-két előadásáért a Szentivánéji álmodt újra be-tanítani, újra rendezni és újból diszletezni? Tessék csak összehasonlítani egy budapesti színház repertoír-ját, valamelyik vidékiével! Megdöböntő differenciá-kat találhatunk.

□ □

□ Berlinben például Gorkij Éjjeli menedékhelyét, Shakespeare drámáit, egy-egy Wedekindet száz- és százszor adathatta elő Reinhardt és Brahm Ibsen-ciklusainak százezrekre menő közönsége akadt. És lám Budapesten elszomorodnak ezektől az adatoktól, holott egy-egy recitáló-darab, tehát nem csak operette, itt is megélte már — ha nem is en suit — a százaz

jubileumot. És Budapest, bár szerényebben, talán kisebb kulturával, de mégis lépést igyekszik tartani Berlinnel és a többi nyugati várossal. Kérdés tehát, nem lehet-e ezt a lefokozást még tovább vinni, nem lehet-e a vidéknek megadni a módot, hogy a főváros színház-kulturális törekvéseiben ő is részt vehessen? Számolva a minden fajtájú differenciákkal, vajjon nem lehetne-e megtalálni a módot, az áthidaló formát, amelynek révén a főváros segédkezet nyújthatna a vidéknek?

□ □

□ Elvégre arra igazán nem számíthatunk, hogy akár a németek, a bécsiak, vagy a franciák, olaszok Budapest mellett, még a vidéket is meglátogatnák. Ez minden egyébtől eltekintve, ma még nem látszik elég jó üzletnek. Mint kulturális misszió, pedig első sorban valóban nem a külföld kötelessége. De vajjon, nem kötelessége-e a fővárosnak? Vajjon abszolút megoldhatatlan valami lenne például, hogy szezon végén néha a Nemzeti Színház, vagy a Vigszínház, a Magyar Színház vidéki tournéra menjenek? Olyan bizonyosan rossz ötlet lenne ez? Vajjon az állam — hiszen kultúra terjesztésről van szó, — nem nyújthatna-e segédkezet, hogy ez az ötlet megvalósulhasson. Ó, nem kell mindjárt szubvencióra gondolni. De utazási kedvezmények, szállítási engedmények és még sok egyéb . . . olyan lehetetlenség ez?

□ □

□ Aztán még valami. Nálunk egyéb tradíciók híján színházi tradícióink sincsenek. Készen vettük ezeket át éppen úgy, mint a nyugati kultúra egyéb eredményeit. Mért ne adhatnók át ezt a kész árut mi is a vidéknek? Nem akarok itt effemer ötleteket halmozni, de arra gondolok, nem lenne-e bölcs dolog színházi emberekből, hozzá értő sajtóemberekből a kultuszminisztérium megbízottai élén egy, vagy több ankétet összehívni, hogy hát mit is lehetne tenni a vidéki színház-kultúra érdekében. Talán akadna néhány jó ötlet? Talán még is lehetne csinálni valamit. Lám a párisi Autrine odeoni társulatával körutra indult a francia vidéken és erre a célra külön vándor-színházat szervezet. Ezzel ugyanis azt akarja elérni, hogy párisi repertoírját ugyanabban a scenáriumban, ugyanazokkal a diszletekkel mutassa be, mint a párisiaknak. A francia vidék igazán van annyira kulturális, mint a magyar vidék, miért ne lehetne hasonló akciót indítani nálunk is?

□ □

□ Sok-sok elintézetlen kérdés van ezen a téren, amiket természetesen egy ilyen rövidre szabott elmefuttatásban elintézni nem lehet. De beszélni lehet, beszélni kell róla. Miután Magyarországon azonban mindenről beszélnek, tisztelettel megkérdem, nem lehetne ezen a téren tenni is valamit? . . .

RELLE PÁL.

